

e ben axugat ab draps e depuys posat lo dit emplastre dessus serie molt bo, però axi mateix se fa gran operació sens lo leveg”.

Aquestes dues formules que seguexen, per la sua redacció y per lo seu aspecte, tenen tot l'ayre d'esser fetes de mà de metge.

“R. estorach calamita (styrax solid), estorach liquida: de cascú onça ij; galia *muscata*, alespta *muscata*: onça miga de cascun; *galvanum* (goma resina *fêrula galbaniflua*) castor, aloes: onça una de cascun; gran *dagnus* (dancus ?) *caustus*: onçes iiij; amber, almesque: iiij grans de cascun; *lapdanum* fin: gytant con ni aga mester; sian feyt enpaste al gran de una ostia e sia picat ap oli dalmesch”.

“R. prenets oli de liri, oli de camamilla: de cascun ij. onçes; such dartamisa, such de nepda, such de malcoratges (*mercurialis annua*): de cascun egualment una onça; galia *muscata*, trifalamayna (*trifera magna*, usada en ginecologia): de cascú una onça; cera nova: una onça; de tot açó sia feyt enguent”.

“Prenets flor de herba culera: una libra; galangal, gíngebre, pebre lonch, cost macís (menta romana): de cascuna miga dragma; menta, artemisia, salvia, flor de romani, poliol, orenga, betoniga major (*betonica officinalis*): de cascu un scrupol que son x. grans dordi pesans; ab la mel sien feyt leytovari”.

“Oració de mal de Ronyons. Primerament se deu dir lo *pater nostre* e *lave maria*: après lo seinya dela creu +, despuys digats *oremus preceptis salutaribus moniti et divina institutione formati audemus dicere sanctus maurus qui en aqua entrasti et non fundasti de liberet te de male de Rome et de lamborelle dignare me, laudare te virgo sacrata da mihi virtutem contra ostes tuos*; après diga, lo nom, el sobrenom del malalt: après diga la *salve regina*”.

Encara actualment Sant Maure es invocat per los que sofrenen d'esslomagament y lombag.

Les receptes o formules moltes vegades se redactaven en llatí, sobretot les procedents de metge, fins que mes ençà, segons trobí en lo “Lligall de Bans y ordinacions de darrers del sigle XIV y primera meytat del XV” del Arx. Ant. Mun., se manà que ho fossin en català: “Item que daci avant algun apothecari no gòs fer, ne qualsevol metge no gòs ordenar algun Exerop ne porga ne confecció de qualsevol medicina, si donchs la recepta no li es donada ordonada e escrita o lo spe-

cier mateix dictant lo metge la hage scriure en Romans. E quels materials haien esser especificats en la recepta ab aquells vocables que volgarment poden esser nomenats ço es, per eximpli, que si .j. dels materials es *fulzia* que diguen *fulzia* e no diguen *capilli veneris*. E axi dels altres materials nomenant aquells per vocables vulgars e coneguts e no ab noms peregrins e no coneguts a les gents”.

Ja llavors era costuma seguida per los apotecaris o especiers, transcriure les receptes en un llibre o Receptari, com ho palesa lo que consta en lo Arxiu de Manresa y que transcrigué el Doctor Comenge, portant la rúbrica “En nom de deu sia e dela Verge Sancta Maria sia começada aquesta obra qui ací sordonará a profit dels cosos e assalvament de lanima est libre dereceptes de medicina per mans de mestre e debetxelés e daltres nobles e bons pratics e cirurgians, *anno domini mº cccxlviij* lo primer jorn decuaresma. Bernat dez puyol *aphotecarius*”.

Copiada la recepte o escrita dictada de viva veu per lo mateix metge o redactada per aquest en lo receptari, com ho mostra una recepta del citat manuscrit feta “per ma de mestre traver”, s'hi posava moltes vegades lo nom del metge o del cirurgià qui l'havia ordenada indicantse al ensempe el nom o una referencia del malalt aqui anava destinada: “per .j. hom de salent: per sa muler den valoria: per en malaboca: per son fill den viola olzinoso: per lo prior de Montserrat: per lo baxiller e preborde de bergadà: per la donçella den marquès: per un de sampedor: per lo Rector de sent vicent: per lo nebot del Rector de Monistrol: per *famulis* den Jacme Cordelés: per la madona de Jacme de Prats: per an pancas: per aquesta benARRIERA: per ú de colbató: per .j. hom de fora villa: per la dona ques acasa den Bernat çatora:...”.

* * *

Entre los apotecaris que havem trobat servint l'Hospital de Sant Macià, puix los hospitals no tenien obradors de farmacia, s'hi compten En Sannós, En Llop y en Ragué; lo primer cobrava al cap dela anyada y los altres a la menuda. A tots, l'Hospital els comprava, ultra les fórmules farmacèutiques, car no's limitaven a despatxar y preparar medicaments, altres substancies que venien com ho fan los droguers actuals, sobre tot especies, salses, piment, per lo que se'ls solia conixer mes ab lo nom d'especiers o especiaires: n'és una